

Ministerie OWCS/OW/UOW

Indig*Blue
consult

Klaar voor de arbeidsmarkt?

Samenvatting
onderzoeksrapport SBO opleidingen
KBB 2010.21

Curaçao, 12 november 2012
Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao

Klaar voor de arbeidsmarkt ?

Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB) heeft van het ministerie van Onderwijs Wetenschap Cultuur en Sport de opdracht gekregen een onderzoek te doen naar de kwaliteit, kwantiteit en het rendement van het secundair beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt en het doen van voorstellen en suggesties om deze situatie te verbeteren. Aanleiding is de aanhoudende vraag van de arbeidsmarkt om betere aansluiting, de voortijdige schooluitval, de hoge (jeugd)werkloosheid en de discrepantie tussen vraag en aanbod.

Op aangeven van KBB is door **IndigoBlue Consult** een explorierend onderzoek opgezet waarbinnen gekozen is voor een combinatie van onderzoeksmethoden, zowel kwalitatief als kwantitatief, bestaande uit deskresearch, enquêtes en focusgroepgesprekken. Daarbij zijn drie verschillende doelgroepen onderscheiden, om de situatie vanuit verschillende gezichtspunten te belichten: werkgevers / bedrijfsleven, SBO-instellingen en (ex)studenten uit het SBO.

Respons

De respons uit het bedrijfsleven was zeer goed. Zowel leermeesters als leidinggevendenden/HR-managers gaven hun visie en waardering over de kwaliteit van de SBO instellingen en afgestudeerde studenten. Van SBO-instellingen werden stage- en praktijkbegeleiders hun mening gevraagd over de eigen instelling. Oud-studenten werd gevraagd hoe zij, terugkijkend op de opleiding, de aansluiting op de arbeidsmarkt ervaren. De respons van het onderwijs en ex-studenten was minder groot doch welwaardevol. De studentgegevens moesten via scholen opgevraagd worden waarbij privacy een rol speelde maar ook de tijd en bereidheid voor de extra inspanning om deze jongeren te werven. KBB stelde voor de studenten een incentive in het vooruitzicht: onder de inzenders van volledig ingevulde vragenlijst is een I-pod verloot. Deze is gewonnen door Shadrinne Josephina, in juni 2012 afgestudeerd bij Eligia Martier, SPW niveau 2. Aan alle partijen werd tevens de wijze waarop de beroepspraktijkvorming (zoals stage) vorm wordt gegeven te beoordelen.

Conclusie

De centrale vraag van dit onderzoek, of het Curaçaose SBO-onderwijs in voldoende mate aansluiting vindt bij de arbeidsmarkt, kan gezien vanuit het perspectief van verschillende doelgroepen concreet met “Nee” worden beantwoord. De aansluiting is nadrukkelijk voor verbetering vatbaar. Echter met de kanttekening dat de aandacht voor afstemming en kwaliteitsverbetering de afgelopen periode wel is toegenomen. Het bedrijfsleven blijft kritisch maar de scholen zelf geven aan dat er nog veel verbeterd dient te worden. De aansluiting VSBO-SBO wordt vaak als knelpunt genoemd maar er is ook veel bereidheid tot reflectie. Men vindt dat de eigen organisatie en kwaliteit van de begeleiding beter kan en zou moeten. Ook de voorlichting over het beeld dat studenten hebben van beroepen en sectoren laat te wensen over. Studenten zijn nog het meest tevreden. Zij beoordelen over het algemeen hun eigen opleiding goed en ervaren de praktijkstage als voldoende.

Er blijkt ook sprake te zijn van kwaliteitsverschillen tussen de scholen. Dat blijkt niet alleen uit de door de bedrijven gegeven rapportcijfers, maar ook uit de inhoudelijke opmerkingen en suggesties. Kwaliteit is een relatief begrip, wat de een goed vindt, vindt de ander onvoldoende. Het is vooral de beleving van kwaliteit door betrokkenen die tot uiting komt.

Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten uit dit onderzoek zijn een aantal aanbevelingen geformuleerd:

Van aanbodgericht naar vraaggestuurd

De rode draad die uit het onderzoek te halen is, is dat de druk toeneemt om het vertrouwde aanbodgerichte onderwijs om te buigen naar vraaggestuurd onderwijs. Zowel de arbeidsmarkt als de studenten moeten meer als “klant” gezien worden. Dit vraagt om verdergaande samenwerking tussen de verschillende partijen: onderwijs en arbeidsmarkt. De spelers op de arbeidsmarkt hebben weinig aanmoediging nodig, gezien de grote bereidheid om leermeesters te trainen en feedback te geven. Bij de scholen is echter enige aarzeling merkbaar. Mogelijk bestaat er een natuurlijke huiver voor een kritische noot, terwijl feedback niet als negatief gezien zou moeten worden, maar juist als een kans voor betere positionering van de SBO-instelling.

Ontwikkelen standaardnormen

Duidelijk is dat het niveau en de kwaliteit van de afgeleverde nieuwe arbeidskracht niet als gelijk wordt ervaren. Volgens met name vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven ontbreekt het op de SBO-instellingen aan eenduidige standaardnormen. Het bedrijfsleven vraagt om kwaliteitstests, waarmee het niveau van alle opleidingen vastgelegd zou kunnen worden. Aangeraden wordt daaraan voorafgaande richtlijnen wettelijk vast te leggen en te koppelen aan de erkenning van beroepsopleidingen. Het onderwijs en bedrijfsleven kunnen onder regie gezamenlijk input leveren, waarbij rekening wordt gehouden met zowel het perspectief van de school als de werkgever.

Kwaliteitsverbetering stagebegeleiding

Er is een inhaalslag nodig in de verbetering van de begeleiding die aan studenten wordt geboden, zowel vanuit de werkplek als de SBO-opleiding. Bedrijven onderkennen hun eigen tekortkomingen bij de begeleiding en erkennen het belang van het trainen van leermeesters. Oplossingen in de tekortkomingen in de begeleiding vanuit de school kunnen vooral gezocht worden in de uitbreiding van het aantal begeleidingsuren, intensivering van de afstemming en samenwerking tussen school en leerbedrijven, meer werkbezoeken van de praktijkbegeleider vanuit school op de stageplaats, meer supervisiemomenten, het invoeren van verplichte portfolio's, het gebruik van een formele BPV-overeenkomst waarin de verwachtingen, verplichtingen van zowel de school als de student en het leerbedrijf, inclusief concrete leerdoelen, vooraf worden vastgelegd. KBB verzorgt workshops hiervoor, de praktijkbegeleiders en docenten die reeds hieraan deelnamen beoordelen deze als zeer waardevol. Er is behoefte aan het uitwerken van de kwaliteitsnormen voor de BPV, die bindend is voor alle partijen. Uniforme BPV-overeenkomsten, BPV-beleidsprogramma's en afspraken over vergoeding en verzekering maken hier onderdeel van uit. Ook een duidelijke definiëring van begrippen als Werkend Leren, Lerend Werken en de verschillende BPV-vormen zullen bijdragen aan de kwaliteit van de begeleiding en beoordeling.

Stimuleringsmaatregelen bedrijven

Het is voor veel scholen niet gemakkelijk aan voldoende BPV-plaatsen te komen. Scholen zijn daarom geneigd minder kritisch te zijn bij de selectie van BPV-plaatsen en het realiseren van een goede aansluiting van de theorie in de school op de praktijk in het bedrijf. Gevolg is dat BPV niet altijd even goed aansluit op de (leerwensen) van de school en

de student en dat de kans op uitval groter wordt. Een aanwas van kwalitatief goede leerbedrijven is essentieel. Goede voorlichting en de recent ontwikkelde structuur voor erkenning zijn belangrijke instrumenten. Het realiseren van bijvoorbeeld belastingtechnische stimuleringsmaatregelen voor bedrijven kan hierbij een extra stimulans zijn. In het verleden heeft KBB een memo aangaande dit thema uitgewerkt en aangeboden aan de betreffende ministeries, hier is echter nog geen vervolg aan gegeven.

Kwaliteitsverbetering onderwijs

Opvallend is dat in het onderzoek scholen op zeer weinig aspecten meer dan voldoende scoren. Het bedrijfsleven loopt dus niet echt warm voor de afgeleverde kwaliteit. Suggesties die vanuit het veld gedaan worden om in zijn algemeenheid het uitstroomniveau van de SBO-ers te verbeteren zijn:

- meer aandacht aan houdingsaspecten
- jongeren meer vertrouwen bieden in de toekomst
- het talenniveau moet omhoog
- scholen lopen vaak achter de feiten aan, ze zouden veel pro-actiever moeten inspelen op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- aanvullende zorgstructuren zijn nodig om voortijdig uitval te voorkomen.

Een aantal bedrijven uit sterke twijfels over de huidige SBO-onderwijsstructuur, bestaande uit 4 beroepsniveaus. Bedrijven ervaren deze onderverdeling als kunstmatig en zien weinig plaatsingsmogelijkheden op de arbeidsmarkt voor de niveau's 1, 2 en 3, o.a. omdat deze praktijkopleidingen feitelijk te theoretisch zijn.

Reactie Ministerie OWCS/OW/UOW

Het rapport is geaccepteerd door de ambtenaren van het ministerie OWC&S als opdrachtgever met de vermelding dat het waardevolle informatie bevat. Op uitvoeringsniveau zullen de inhoudelijke zaken dan ook worden opgenomen met het onderwijsveld en betrokken partijen. Ook op beleidsniveau wordt aandacht gegeven aan de inhoud en vindt nog nadere terugkoppeling plaats over de wijze waarop hier invulling wordt gegeven.